ԵՕԹՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—867—ՇԱԲԱԹ—21—ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1868

ՄԱՍԱՍ

Մասիս լրագիրն 5 անգամ կը հրատարակուի ղարաթը. 4 Օրաթերթ եւ 1 Շաբաթերթ:

Տարեկան դին. Կ. Պոլսոյ համար 180
,, ,, Գաւառաց ,, 10 Մէճ
Վեցամսեայ գին Կ. Պոլսոյ ,, 90 Ղրշ
,, ,, Գաւառաց ,, 5 Մէճ

Իւրաքանչիւր բաւոց գին
Շաբաթաթերթ 60 փրչ.
Օրաթերթ 20 ,,

Դուրս գացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է:
Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ.
Լրագրոյս ի երաբերեալ համակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրինին պիտի ուղղուի. եւ հանդերձ ծախքն ալ դրկողին վրայ է:

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Սպանիոյ յեղափոխութիւնը բոցի պէս ճարակեցաւ, եւ Պուրպոնեանց ազգատոհմը հոն ալ վերատին իր անկումը տեսաւ։ Սեպտ. 19ին հազիւ առաջին յեղափոխական յայտարարութիւնն եղաւ Մատիդի մէջ, եւ ահա բաց յայլոց Սեվիլ, Քորտովա, Կրանատա, Քորունիա պատմական քաղաքներն ալ ապստամբեցան։ Մատրիտի մէջ տակաւին ապրստամբութիւն եղած չէր, բայց մեծ յուզմունք կը տիրէր։ Կառավարութիւնը փութաց Նովալիքէզ զօրապետն ապստամբաց վրայ ղրկելու, եւ գաւառաց զինուորական հրամանատարներուն ալ փութով հրամաններ տրուեցան որպէս զի ապստամբութեան առաջքն առնելու փութան։ Սակայն զօրքերն ալ շատ տեղ ժողովրդեան հետ միացան, Նովալիքէզի յառաջապահներէն 3000 հոգի յեղափոխականաց կողմն անցան, եւ վերջապէս Նովալիքէզ ալ Քորտովայի մօտ զարնուելով Մատրիտ քաշուեցաւ։ Ապստամբութիւնն այսպէս մէկ կողմէն յաղթական յառաջ քալած ժամանակ, միւս կողմէն Մատրիտի մէջ ալ պատերազմի զօրքը ժողովրդեան կողմը յարեցաւ, եւ առժամանակեայ կառավարութիւն մը կազմելով արքունական գերդաստանին անկումն հրատարակեց։ Պաշտօնէից գլուխ Քոնչա մարաջախտն հրաժարական տուաւ, իսկ թագուհին չորեքշաբթի առաւօտ սահմանագլուխն անցնելով Գաղղիա ապաստանեցաւ։

Այժմի հարուածն սակէ արագ չէր կրնար կործանել արքունական գերդաստան մը՝ որ իր սնանելոցն աղգին ատելի եղած էր։ Ամենայն ազգին ատելի եղած՝ ազատութիւն պահանջեցին եւ ահա կրնան ստանալ։ Ապստամբաց ծրագիրն է մամլոյ, վաճառականութեան, կրօնից, դատաւորակութեան ազատութիւն եւ ընդհանուր քուէարկութեան իրաւունք։

Այս արագաթռիչ յեղափոխութեան մէջ քաղաքական մեծ նկատումներ կրնան ըլլալ, որք ուշադրութեան արժանի են։ Դեռ քանի մը օր առաջ Իզաբելլա թագուհին Պիարից երթալով Նաբոլէոն կայսեր հետ տեսնուիլ կուզէր. իր փեսայն եւ աղջիկը, Մոնթէնեթի կոմսն ու կոմսուհին, կոմսը Նաբոլիի դահակրոյս թագաւորին եղբայրն է), Փարիզի մէջ մեծամեծ պատիւներով հիւրընկալեցան Նաբոլէոնի կողմէն, եւ այս հիւրընկալութեան ու Պիարիցի մէջ ըլլալիք տեսակցութեան քաղաքական բարձր կարեւորութիւն ալ կը տրուէր։ Կարծուէր թէ Գաղղիա Սպանիոյ հետ դաշնակցութիւն մը հաստատելու վրայ է, որով Հռոմի պահպանութիւնը Նորին ամենակալութիւն վերատեսչութեան (Սպանիոյ վերհսկողութեան տիտղոսն է) պիտի յանձնէ։ Իսկ եթէ Բրուսիոյ եւ Գաղղիոյ մէջ պատերազմ բացուէր եւ Իտալիա ալ Պերլինի արքունեաց կողմը բռնէր, ինչպէս որ խիստ հաւանական էր, Սպանիա ալ Գաղղիոյ օգնելու համար Իտալիոյ դէմ բանակ մը պիտի հաներ։ Բայց կրնուէր նաեւ թէ Պերլինի արքունիքը Նաբոլէոնի ծրագիրներն աւրելու համար Սպանիոյ մէջ յեղափոխութեան ձեռք կը կարկառէ. կրնուէր թէ ապստամբութեան գլուխները բրուսիական կառավարութեան հետ համաձայնած են, որ իրենց զէնք եւ պատերազմական մթերք ալ հայթայթած է։

Եթէ այս զրոյցներուն առաջինը, այն է Գաղղիոյ եւ Սպանիոյ դաշնակցութիւնը հաւանական է, կրնայ ըսուիլ որ վերջինն ալ հաւանականագոյն է։ Փիլիպպեան կղզիներն աքսորուած զօրապետներուն յանկարծական վերադարձը, Բոլիմ զօրապետին Անգղիայէն գաղտնի աներեւոյթ ելլալով Ֆիպրալթար եղնելն եւ ապրստամբ նաւատորմին զօրօք եւ 20,000 նոր հրացաններով Կարթագինէի առջեւ հանիլը, ամեն տեղ ապստամբաց գունդերուն զարմանալի կերպիւյաջողութիւնն ու վստահութիւնը, մեծամեծ մարդոց իրենց բարձն ու պատիւը թողուլով ապստամբաց կողմն անցնիլը, վերջապէս այս անակնկալ հարուածին բոլոր պարագայները ցոյց կուտան որ ծրագիրն երկար խորհրդածութեամբ պատրաստուած, եւ հարկաւ կարեւոր օգնութեանց վրայ վստահելով դործի դրուած է։ Այս նկատմամբ Սպանիոյ յեղափոխութեան մէջ ոմանք Բրուսիոյ մասն ալ կը նշմարեն Նաբոլէոնի խորհուրդներն ի դերեւ հանելու համար, եւ կը պնդեն նաեւ թէ աքսորեալ զօրապետները բրուսիական նաւերով դարձեր են։ Բայց այս կասկածներն ի՛նչ աստիճանի կարեւորութիւն ալ ունենան, այս յայտնի է, որ յեղափոխութենէն ետեւ Սպանիա բոլորովին անօգուտ է Գաղղիոյ՝ եւրոպական պատերազմի մը մէջ։ Անշուշտ Իզաբելլա թագուհին Նաբոլէոնէն օգնութիւն պիտի խնդրէ, բայց առ այժմ չյուսացուիր որ Գաղղիացւոյ կայսրն այնպիսի միջամտութիւն մ'ընէ, որ ոչ միայն բոլոր սպանիացւոց՝ այլ եւ գաղղիացւոց եւ կրնանք ըսել թէ Եւրոպայի ալ կամքին հակառակ է։

Իսկ Սպանիոյ ներքին վիճակին դառնալով, արքունական գերդաստանին անկման վրայ կասկածելի է որ խաղաղութիւնը շուտով վերահաստատի։ Երկոյ արքունիքը տապալելու համար ամեն կողմեր միացան, բայց նոր կառավարութիւն մը հաստատելու համար ալ մի եւ նոյն համաձայնութիւնը պիտի կրնայ տիրել, եւ հասարակապետականները, Ֆօն Քարլոսի կուսակիցները եւ ուրիշ կուսակցութիւններ իրարու հակառակ պահանջումներ չպիտի՞ ընեն։ Ահա իրաց ընթացքն ասիկա դիտել պիտի տայ մեզ։

Սպանիայի յեղափոխութիւնն ու եւրոպական քաղաքականութեան դէպքերն առ ոչինչ են այն սարսափելի երկրաշարժին առջեւ, որ զհարաւային Ամերիկա վերինայր հարուածեց։ Երբոր երեք աւուր մէջ բոլոր երկրի մը կէսը ոչնչացնող, քսան քաղաք հիմնայատակ ընող, երեսուն հազար հոգի մահուան գերիկը ղրկող աղէտ մը կը տեսնուի, քաղաքակցութիւնը պահ մը մոռցուելով մարդկային իրաց ոչնչութիւնն ու տկարութիւնը եւ բնութեան ահարկու զօրութիւնը մարդուս միտքը կը գրաւեն։ Խաղաղական ովկիանու եղերքը օգոստ. 13էն մինչեւ 16 մինչեւ հիմա աշխարհիս վրայ գրեթէ նմանը չտեսնուած գետնաշարժ մը պատահեր է, որուն վրայ առնուած լուրերը տակաւին ծովուն ներքեւէն հեռագրական պարանին տուած համառօտ տեղեկութեանց վրայ կը կայանան։ Ընտեան լերանց եւ Ովկիանու մէջ եղած անձուկ երկիրը յեղափոխութիւններ եւ շարժեր շատ կրած է, հարիւր տարուան մէջ մեծ քաղաքներ երկու անգամ անհետացած են։ Կործանեալ քաղաքներէն Արիքա, արդէն անգամ մ'ալ նոյն դժբաղդութեան ենթակայ եղած էր. ինչպէս նաեւ Արէգուիբա, որ Միսթի բարձրաւանդակ հրաբուղխ լերան վրայ շինուած է։ Լիմայի եւ Քալլաոյի մէջ ղրոս հեռագիրը չնչանակեր, մէկ աւուր մէջ 18,000 հոգի աւերակաց ներքեւ թաղուեցան, եւ դեռ լինը տարի չկայ որ Գուլիթոյի մէջ 5,000 հոգի մէկէն երկրին տակը մնացին։ Երկոյ երկրաշարժին ցնցումները հինգ հարիւր փարսախ տեղ տարածուեր են։ Ընթիլեան կղզիներէն Անգղիա հասած Շէնեն շոգենաւն այս զարհուրելի դէպքին վրայ առաջին տեղեկութիւնները բերեր է։ Բայց կարելի է որ սարսափն իրողութիւնը քիչ մը չափազանց ալ նկարագրած ըլլայ, ինչպէս անցեալ տարի ալ թօրթօլա կղզին բոլորովին ծովասոյզ եղած կը ներկայացուէր։ Ուստի աւելի մանրամասն եւ ստոյգ տեղեկութեանց սպասել հարկ կըլլայ։

Ամերիկայէն առնուած քաղաքական լուրերն ալ բաւական շփոթ են։ Պրազիլիացիք եւ իրենց դաշնակից Արժանթինցիները փոքրիկ Սեւասթոպոլի պատերազմ մ'ըրին Պարակուացոյ Ֆիւմայիթա բերդին վրայ՝ զոր 4000ի չափ զինուորներ կը պաշտպանէին։ Պարակուացիք դիւցազնաբար դիմադրեցին տասն անգամ իրենցմէ առաւել եղած բանակի մը դէմ, բայց վերջապէս բազմութեան առջեւ ընկճելով 2000 մեռեալ եւ վիրաւոր ձգելէ ետեւ բերդը թշնամեաց թողլով քաշուեցան իրենց Լոբէզ նախագահին հրամանատարութեան ներքեւ դտնուած զօրաց հետ միանալու համար։ Ալերջին լուրերուն նայելով Պարակուացոյ բանակին մնացորդը Պրազիլիացւոց անձնատուր եղեր է։ Սակայն այս լուրը պրազիլական աղբիւրէ առնուած ըլլալով կասկածելի կը թուի։ Որովհետեւ որ Պրազիլիացւոց նոր պաշտօնեութիւնը խաղաղութեան հակամէտ է, ուստի յուսալի է որ երեք տարուընէ ի վեր տիրող աւերիչ պատերազմին վախճան կը տրուի։ Մանաւանդ որ Բրժանթինի նորընտիր նախագահը պրազիլական դաշնակցութեան կուսակից չէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եգիպտոսի փոխարքայ Պարձը։ Իսմայիլ փաշան սեպտ. 22ին (Ն. Տ.) Աղեքսանդրիա հասեր է Մահրուսէ շոգենաւով։ Նորին բարձրութիւնը սեպտ. 21ին իրիկունը Աղեքսանդրիա կ'սպասուէր, բայց շոգենաւը նոյն իրիկունը Աղեքսանդրիոյ անցքէն չկրնալով անցնիլ, հետեւեալ օրը նաւահանգիստը մտեր է։ Այս պատճառաւ Նորին բարձրութիւնը Մահրուսէի հրամանատար Պասրմ փաշան եւ մեքենադործ Հաքսըն պէյ եւ ուրիշ անդրիացի մը պաշտօնէ հաներ է։ Հիրին փաշան ալ Աղեքսանդրիոյ կառավարութենէն եւ Զիզիէ ընկերութեան անդրէնութենէն հանուեր է։

Նորին բարձրութեան ողջամբ ժամանելուն վրայ Աղեքսանդրիոյ մէջ երեք դիշեր ճրագալոյց եղեր է եւ փոխարքային եւ իր հարէմը կառքով փողոցները շրջելու երեր եւ մեծ ցնծութեամբ ժողովրդեան կողմանէ ընդունուեր են։ Փոխարքային Պ. Ընթոնիասի երեւելի յոյն վաճառականին տունն ալ այցելութեան դնացեր է։

Անցեալ շաբթու ոստիկանութեան կողմանէ ձերբակալ եղած Ալթունճի եւ Ռունտուրի անուն անձանց քննութիւնը կը կատարուի ոստիկանութեան պաշտօնէին առջեւ։ Քննութիւնները դիշերայն կըլլան եւ արդիւնքին վրայ տակաւին բան մը չգիտցուիր։ Մանաւարկելոյ վերջին անգամ եղած հարցաքննութեան օգոստափառ Սուլթանին բանակի օգնականներէն մէկն ալ ներկայ դրնուեր է։ Կըսուի թէ բանտարկեալները բարձրագոյն կարգի դաւաճանութեան մեղադրուած են, զոր ամենայն սկիզբներն ի գործ պիտի դընեն եղեր։ Իրենց քով թուղթեր եւ սուտ ֆէթվաներ դտնուեր են։ Հեռագրայի ոստիկանութիւնը նախ իմանալով Պարսկէն լուրեր մը բերել տուեր է (որուն համար Հէրնա Հէրբրը կըսէ թէ հայ է), որ դաւադրայ կեցած տուն իմնելով գործը հասկցեր է։ Մինչ՝ զանազան տեղեկութիւններ տուեր է ոստիկանութեան։

Լէվենթ Հերբլտի խօսքին նայելով կըսուի թէ Խարբ. Գուատ փաշային առողջութիւնը բարւոքած ըլլալով՝ Խալէրմոյի ուղեւորութեան խորհուրդն ի բաց թողուցած է եւ այս ձմեռ Խէրա Թագսիմի մօտ իր ազգականաց մէկուն տունը պիտի նստի։ Սակայն անձնական առողջութեան պատճառներով Նորին Բարձրութիւնը վերջնական կերպիւ գործէ պիտի քաշուի, եւ կը կարծուի թէ քիչ օրէն պաշտօնէից փոփոխութիւն մը պիտի ըլլայ, ուր Ա. սեմ. Մխոհաթ փաշան Մեծ—Նպարքոս, Խարբ. Հալի փաշան արտաքին գործոց պաշտօնեայ, Նամըգ փաշան պալատի պաշտօնեայ եւ Բիզա փաշան ալ սպարապետ պիտի ըլլայ։

Այս լուրերը սխալ կը թուին մեզ, քանզի կը լսենք թէ օգոստափառ Ինքնակալը Նորին Բարձրութիւնն Իտալիա տանելու եւ հոն իր հրամանին ներքեւ գտնուելու համար շոգենաւ մը յատկացուցեր եւ 5000 լիրա ալ ճանբու ծախք շնորհեր է։

Երէկուան Մանղումէի մէջ հեռեւեալ հեռագրալուրը կը կարդանք, որ Նիկոմիդիայէն առնուած է։

« Հերքէզ աւաղակաց խումբեր՝ երէկ երիկուն ճանբայ ելած Դամասկոսի Իզմիրի եւ Կեսարիոյ թղթատարները այս գիշեր Նիկոմիդիայէն երեք ժամ հեռու Սարը—Մէչէ ըսուած տեղը զարկած եւ ամբողջապէս կողոպտած են։ Ոստիկանութեան զինուոր մ՝սպաննուած եւ երկուք ալ վիրաւորուած են։ »

Նիկոմիդիոյ Օվանբդ գիւղի հայոյ երեւելիներէն Զաքարեան Յոհաննէս աղային երեքշաբթի իրիկուն ադարակէն իր տունը դարձած ժամանակ չորս ալպանիացի գողերու ձեռքի ինչն ու լեռները տարուիլը չորեքշաբթի աւուր օրաթերթով ծանուցած ենք։

Վերջին լուրերէն կիմանանք թէ գողերը 2000 լիրա պահանջելն վերջապէս 700ի իջուցեր են վեց օր պայմանաժամ տալով։

Այս դէպքին վրայ թէպէտ մայրաքաղաքէս սաստիկ հրամաններ գացին Նիկոմիդիոյ կառավարչին որ գողերը գտնելու եւ բռնելու համար ամեն հնարաւոր միջոց 'ի գործ դնէ, բայց վերջը Զաքարեան Յոհաննէս աղային կենաց վտանգը նկատելով՝ գողերուն ետեւէն ի չինալն առ այժմ ետ թողուեր է։

Զաքարեան եղբարք կայսերական կառավարութեան հետ միշտ գործ ունենալով, եւ այս փորձութիւնն ալ նոյն գործերուն ետեւէն պտըտելու պատճառէն յառաջ եկած ըլլալով, սիրելի է մեզ յուսալ որ կայսերական կառավարութիւնը յիշեալ եղբարց կրած վնասին արժանաւոր փոխարինութիւն մը կը շնորհէ։ Սը մաղթենք որ Զաքարեան Յոհաննէս աղան՝ գողերուն ձեռքէն ողջ եւ անվնաս ազատելով իր սիրելի ընտանեաց գիրկը վերադառնայ։

Յաւալի է՝ որ Նիկոմիդիոյ գաւառն այսպէս աւաղակներու որջ եղած է 'ի վնաս ժողովրդոց եւ նոյն իսկ սէրութեան։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիէննայէն առնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ քաղաքային ամուսնութեան եւ դաստիարակութեան աղատութեանց դէմ կոնդակներ հրատարակող եպիսկոպոսները դատի պիտի կոչուին։

Լոնտրայէն հոկտ. 1 թուով (Ն. Տ.) առնուած հեռագիր մը կը լուր կուտայ թէ Սպանիոյ թագուհին Դաղղիոյ սահմանագլուխն անցեր եւ Նաբոլէոն կայսեր ու Իզաբէլի կայսրուհւոյն կողմանէ ընդունուեր է։ Փարիզի մէջ Իղապէլլա թագուհւոյն ապարանք մը կը պատրաստուի եղեր, Մատրիտի մէջ անդորրութիւնը չէ վրդովեր, եւ երէկ՝ ուրբաթ՝ ազգային երեսփոխանաց ընտրութիւնները պիտի ըլլային։

Ընդդիոյ զօրաց թիւը նոր տարւոյն սկիզբէն պիտի պակսի։ Իտալիա ալ մնաբոս 17000 զօրք պիտի պակսեցնէ։

Եգիպտոսի մէջ հիւպատոսարանաց դատարաններուն բարեկարգութեան եւ թէ՛ տեղացւոց ու թէ՛ օտար հպատակաց համար ընդհանուր դատարան մը կազմելու նպատակաւ խորհուրդն յանձնաժողով մ՝անուանելու մասին Դաղղիոյ եւ Աւստրիոյ տէրութեանց հաւանութիւնը ծանուցած էինք։ Ա. սեմ. Նուպար փաշան՝ որ ժամանակէ մ՝ի-վեր Պէրլին կը գտնուէր, ուր այս առաջարկութեան Բրուսիոյ հաւանութիւնն ալ ստացեր է, այս օրերս Խեդիսպուրկ գացեր է նոյն խնդրոյն վրայ Ռուսիոյ տէրութեան հետ ալ բանակցելու։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ԷՍԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

		Դրամ	Փարա
19	սեպտ. հինգշաբթի իրիկուն դոցուեցաւ	42	28
20	» ուրբաթ առաւօտ բացուեցաւ	42	34
	» կէս օր դոցուեցաւ	43	05
	» » բացուեցաւ	43	08
	» իրիկուն դոցուեցաւ	43	16
21	» շաբաթ առաւօտ բացուեցաւ	43	22
	» կէս օր դոցուեցաւ	43	17½
	» » բացուեցաւ	43	18
	» վեր գին	43	31

ԱԶԳԱՅԻՆ

Հասան—Զալալեանց Գեր. Սարգիս Արքեպիսկոպոսին Կ. Պոլիս գալուն նպատակը դեռ որոշ կերպիւ յայտնուած չըլլալուն՝ այլ եւ այլ կարծեաց առիթ տուած է։ Մեր իմացածին նայելով՝ յիշեալ բարձրատիճան եկեղեցականը Ա. եհ. Կաթողիկոսի կողմէն յատկապէս զրկուեր է Կ. Պոլսոյ մէկ յարմար կողմը (հաւանականաբար Բերայի մէջ) գիշերօթիկ վարժարան կամ ընծայարան մը հաստատելու եւ նոյնին վերատեսչութիւն ընելու։ Կըսուի թէ Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցին իր շրջակայ գեանին հետ մէկտեղ յիշեալ հաստատութեան նուիրելով, պէտք եղած շինութիւնները մօտ ժամանակէն պիտի սկսին մայր Աթոռին ծախքը։

Ըսողներ ալ կան թէ Գեր. Հասան—Զալալեանց միանդամայն կաթողիկոսական փոխանորդ անուանած է 'ի Կ. Պոլիս։

Առայժմ յիշեալ եկեղեցականը Երուսաղէմ ուխտ երթալու կը պատրաստուի։

Թէքիրտաղի Թադէոս եպիսկոպոսը Պատրիարքարանի հրամանաւ Կ. Պոլիս կանչուած է՝ ըստ ոմանց Նիկոմեդիոյ եպիսկոպոսն իբրեւ կաթողիկոս ընդունած եւ հրատարակած ըլլալուն, ըստ այլոց ալ վիճակայնոց մէկ մասին իրմէ ոժգոհ ըլլալուն պատճառաւ։ Ըստ մեզ՝ առաջինն աւելի հաւանական կը թուի, վասն զի յիշեալ եպիսկոպոսը քանի մը մասամբ յանցաւոր ենթադրեմ ուխտի երթալու կը պատրաստուի։

Թէքիրտաղի Թադէոս եպիսկոպոսը Պատրիարքարանի հրամանաւ Կ. Պոլիս կանչուած է՝ ըստ ոմանց Նիկոմեդիոյ եպիսկոպոսն իբրեւ կաթողիկոս ընդունած եւ հրատարակած ըլլալուն, ըստ այլոց ալ վիճակայնոց մէկ մասին իրմէ ոժգոհ ըլլալուն պատճառաւ։ Ըստ մեզ՝ առաջինն աւելի հաւանական կը թուի, վասն զի յիշեալ եպիսկոպոսը քանի մը մասամբ յանցաւոր ենթադրեմ ուխտի երթալու կը պատրաստուի։ Նախ ազգին կամքն եւ եկեղեցւոյն վճիռն անարգելով, երկրորդ իր ատրաքութիւնը լեղելով, քանզի համագումար եկեղեցական ժողովին մէջ Նիկոմեդիոյ կաթողիկոսութիւնն անվաւեր եւ զինքն ալ անարժան վճռող եւ ատորագրող եպիսկոպոսներէն մէկն ալ այս երրորդ իր ուխտին դրժելով, վասն զի Իզմիրծնի եպիսկոպոս մը՝ Աբրահամեան մայր աթոռոյ Դահակալէն գտա ուրիշ կաթողիկոս չկրնար ճանչել, մինչդեռ Թադէոս եպիսկոպոսն ազգին եւ եկեղեցւոյն որոշման հակառակ՝ Նիկոմեդիոյ եպիսկոպոսը ոչ թէ իբրեւ հիւր՝ այլ իբրեւ տանուտէր, իբրեւ իրեն հոգեւոր ղեկի կընդունի կը քարոզէ եւ մինչեւ իսկ անոր սարկաւագութիւն կընէ։

Տեսնենք թէ սրբազան Պատրիարք հայրն ի՞նչ ընդունելութիւն պիտի ընէ յիշեալ եպիսկոպոսին, որ ոչ ազգային երեսփոխանութիւն կը ճանչէ, ոչ եկեղեցական ժողով, ոչ ուխտ եւ ոչ սարքարութիւն։

Մեզ կը թուի թէ Իզմիրծնի Ա. եհ. հայրապետն ալ անպատիժ չի թողուր այս ուխտազանց եպիսկոպոսը, եւ գոնէ ապաշխարանաց կենթարկէ 'ի դպատութիւն անձին եւ յօրինակ այլոց։ Աւելորդ ըսել թէ եկեղեցին անիշխանութենէ ազատելու եւ ժողովուրդը չցրուելու միակ միջոցն այսպիսի Պաշտպանաց եկեղեցականներն յանդգնութիւն բերելն է։

Պալաթիոյ մէջ հիւանդանոցի սեփականութիւնն եղող գեղեցիկ վայ սկսուած շինութիւնն յառաջ երթալու վրայ է։

Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը՝ թէ՛ այս եւ թէ՛ Մաքսաձիներուն մէջ այլեալ կալուածի մը շինութեամբ՝ որուն ալ ձեռնարկելու վրայ է, տարեկան 35—40 հազար ղուրուշի եկամուտ մը կը պատրաստէ հիւանդանոցին, եկամուտ մը՝ որ Տաճեան բարեյիշատակ գերդաստանին ըրած նուէրին վրայ աւելնալով՝ հիւանդանոցի վիճակը գրեթէ կինայ ապահովել հանճարեղ հոգաբարձութեան մը ձեռք, ինչպէս որ ներկայ հոգաբարձութիւնն իր ութամեայ մատակարարութեան մէջ փորձը ցուցուց, լուրիկ մինչեւ յիշեալ մեծ հաստատութիւնը զոհացուցիչ կերպիւ անտեսելով, մանաւանդ այնպիսի ժամանակ մը՝ ուր դժբաղդ պատճառներով ոչ միայն տարաքոյ կարգի նուէրները դադրած էին, այլ եւ սովորականներն ալ մեծապէս պակսած։

Եթէ սոյդ է որ ժողովուրդն անցեալ տարուան ձմեռոյ դէպքերուն պատճառաւ իր վստահութիւնը վերցնելով միայն գրած է թէ մինչեւ որ զոհացուցիչ արդիւնք՝ այսինքն հաստատամիտ անտեսութիւն, ուշագիր խնամք, եւ բարեկարգութիւն չտեսնէ՝ ատակ չվճարէ, կարծենք թէ ներկայ հոգաբարձութեան առաջ փորձը ժողովրդեան այս իրաւունքի կատարեալ եւ անվստահութիւնը կը փարատէ, եւ պատճառ չթողուր ողորմած եւ բարեսէր անձանց՝ որ այսուհետեւ ալ իրենց օժանդակութիւնն ու ձեռնտուութիւնը ղրկեն, մանաւանդ այնպիսի պարագայի մը մէջ՝ ուր հիւանդանոցի ապագայն ապահովելու եւ գթասէր ազգայնոց սիրաբ ժամանակ ժամանակ վերացնող պակասութեան մը վերջ տալու վրայ է խնդիրը։

Կը յուսանք որ ամեն բարեսէր ազգայինք մեր այս համառօտ դիտողութիւնն արդարապէս նկատողութեան առնելով, հոգաբարձութեան անձնուէր ջանքը քաջալերել կոչին, եւ կարողութիւն ու դիւրութիւն կուտան անոր ոչ միայն իր այս ձեռնարկութիւնները յաջողութեամբ 'ի գլուխ հանելու, այլ եւ ուրիշ օգտակար ձեռնարկութիւններ ալ ընելով հիւանդանոցի բարեկարգութիւնը կատարելագործելու եւ մշանջենապէս ապահովելու, որով ազգին ծանր վերքերէն մէկն խոպան դացուած կըլլայ։

Իւսկիւտարու Ս. Խաչ թաղի ազգկանց վարժարանին խնամակալութիւնն անցեալները դպրոցական տարւոյն լման առթիւ՝ այսինքն հարցաքննութիւններն ու պարգեւաբաշխութիւնը լրանալուն պէս՝ հրաժարական տուած էր։ Խնամակալ տիկնանց հրաժարութեան ներքեւ վարժարանին համեմատաբար կարճ շրջանի մը մէջ ծլուած մեծ արդիւնքը տեսնելով, թաղին մէջէն շատերը խորհեցան Աբրահամեան անուն ընկերութիւն մը հաստատելով՝ խնամակալութեան նիւթապէս եւ բարոյապէս օգնել։ Ընկերութիւնը Գեր. Աբրիստակէս Ն. արքեպիսկոպոսին համակրական գործակցութեամբ՝ մէկ կողմանէ խնամակալուհեաց հետ բանակցելով հաճեցուց վերջապէս իր հրաժարականն ետ առնուլ այն խոստմամբ՝ որ թէ՛ ինքը կարելի եղած նպաստն ընէ եւ թէ՛ Թաղ. խորհրդոյ ամսէ ամիս խնամակալութեան վճարած 1000 ղուրուշի գումարին աւելցնելու համար միջնորդէ։ Հեռաւորապէս Թաղ. խորհրդոյ մեծապատիւ անդամներն եւ ընկերութեան հիմնադիրներէն քանի մ՝անձինք երեկ իրիկուն Գեր. Աբրիստակէս սրբազանին նախագահութեամբ ժողով մ՝ըրին, ուր երկուստեք համաձայնութեամբ որոշուեցաւ որ ամսէ ամիս Թաղ. խորհուրդն 1300 ղուրուշ, եւ ընկերութիւնն ալ 1000 ղուրուշ վճարեն խնամակալութեան, եւ ասկէ աւելի եղած դրպրոցական ծախքերն ալ խնամակալութիւնն աշակերտաւորներէն առած ամսականներով եւ արտաքոյ կարգի եկամուտներով գոցէ։ Այս համաձայնութեան շնորհիւ վարժարանը պիտի կըլլայ յառաջիկայ երկուշաբթի օրը նորէն բացուիլ եւ իր ընթացքն առաւել գոհացուցիչ կերպիւ շարունակել։

Այս գովելի եռանդը՝ որով կը փութացուի վարժարանի մ՝օր քան զօր ծաղկելուն միջոցները հայթայթելու համար ամեն ջանք 'ի գործ դնել, եւ կարելի եղած աշխատութիւնն ու զոհողութիւնը չխնայել, սաւգիւ քաջալերութեան արժանի է։ Արժանապատիւ Թաղ. խորհրդոյ կողմանէ ընկերութեան ցոյց տրուած նպաստաւոր ընդունելութիւնը՝ եւ ընկերութեան անդամոց ալ միաբանասէր ոգին՝ ծագած դժուարութիւնը բառնալու մեծապէս նպաստեցին։ Ուստի նորակազմ ընկերութեան գործին յաջողութիւն մաղթելով՝ շնորհակալութիւն կը յայտնենք թէ՛ Թաղ. խորհրդոյ մեծապատիւ անդամոց, որք առանց եկեղեցւոյ սնուցկին նեղութեանը նայելու՝ գո՛նէ 300 ղուրուշի գումար մ՝ալ աւելցնելով վարժարանին ընթացքը չխանգարելու համար պէտք եղած հաւանութիւնը տուին, եւ թէ՛ ողնուուհի խնամակալ տիկնանց, որք այնչափ յոգնութիւն կրելէ ետեւ դարձեալ հաճեցան իրենց հանգիստը թողով իրենց սաժանելի պաշտօնը շարունակելու։ Սը յուսանք որ թաղեցիք եւ ուրիշ ազգայինք ալ 'ի սէր ազգային դաստիարակութեան այս նորակազմ ընկերութիւնը նիւթապէս քաջալերելու չեն զլանար։ Քանզի այսպիսի գործի մը համար աբուած սակին՝ ազգային յառաջդիմութեան անդաստանին մէջ կուսոյ իր արդիւնքը։

Երուսաղէմի Աիոն ամատեարին մէջ հետեւեալ լուրերը կը կարդանք։

« Լրագիրք ժամանակին ծանուցին Աւստրիոյ Ա. եհ. Կայսեր գաւակ մի ծնիլը։ Կայսերածին մանկան մկրտութեան համար Աւստրիոյ Արեւ. Հիւպատոսը Յորդանան գետէն ջուր խըրկելու դիստուրութիւնը Աժեն։ Արրա-

զան Հօր յայտնելուն, նորին Սրբազնութիւնը սիրով հաճեցաւ Ս. Աթոռոյս կողմանէ յանձնապակեայ հնագիւտ վարդեջրի կժիկ մի նուիրել։

«Հնարհակալութեամբ ընդունելով Մեծ. Հիւպատոսը, և Յորդանանու ջուրը նոյն սափորով խրկելով, յատուկ գրութեամբ Վեհ. Պայսեր յայտնած էր Սրբազան Հօր նպատակը։ Նորին կայսերական Մեծութիւնը՝ ի նշան գոհունակութեան՝ Իւր և Օգոստաշուք Թագուհւոյն կենդանագիր ներկեալ պատկերները բարեհաճեալ է նուիրել Ս. Աթոռոյս, որ ամսոյս սկիզբները ընդունեց ձեռամբ Մեծազօր տէրութեան արժանընտիր Արեսփոխանի՝ Վ. սեմ Կամ Փաշայի՝ Հիւպատոսի Ս. Փաղաքիս։»

«Ընդեալ թուով ծանուցինք Բրուսիոյ Վեհ. թագաւորին և թագուհւոյն կենդանագրաց հանելը։ Միթարեանս սիրելի և մխիթարիչ էին ըլլար եթէ իւր Օգոստափառ տիրոջը կենդանագիրն ևս ունենար իրեն խոնարհ յարկին փառք և պարծանք։ Օգոստափառ տիրոջը, Որուն բարձր հայեացքն տակ կը պատրաստուի, Որուն առատաձեռնութիւնը կը վայելէ միշտ, և Որուն վերհանձնական առանձնաշնորհութիւններն ունի։

«Նոյն հաղորդագիրս շնորհին արժանանալու պատճառն եղաւ Վ. սեմ. Պէհզատ Ուսմէտ Էֆէնտին, իւր քաջ գրչին արդիւնքը՝ կենդանագիր պատկերը Օգոստափառ Կայսեր Սուլթան Աբդիւլ Ազիզ խանի՝ ձօնելով թանգարանիս նուէր յաւիտենական։ Ի յիշատակ վազամեակի որդւոյ իւրոյ սիրոյ. նոյ Մարիամու Զարուհւոյ։»

«Օսմանեան բարեխնամ կառավարութիւնն՝ որ գիտէ իւր հաւատարիմները լաւ արժանաւոր և անխարդ վարձատրել, մխիթարեց և Ս. Փաղաքիս տակաւաթիւ Հայ ժողովուրդը և հաստատուն միաբանութիւնս, շնորհելով չորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան իւր գործունէութեամբն ու աշխատութեամբը ազգիս պարծանք եղող Հնտրիական հիւպատոսարանի Փանէլէր և Փոշթի տեսուչ Մեծ. Փասիալ Յակոբ ազայի Յովհաննէսեան։ Ի վարձատրութիւն իւր հաւատարիմ ծառայութեանցը առ Օսմանեան կայսրութիւն, որուն կը վկայեն ոչ միայն բնակիչք քաղաքիս, այլև կուսակալք՝ որք ժամանակ ժամանակ վարած են Ս. Աղթամայ կառավարութիւնը։»

«Պարոնեցի Փասարմաճեան Վ. սեմ. Խաչատուր էֆէնտիի հարազատ եղբայր Հզնուաշուք մահտեսի Սարգիս էֆէնտին՝ սրբոյ Աթոռոյս ապարանին օր ըստ օրէ բարեկարգուիլը տեսնելով, ազգասիրաբար նուիրեց մէկ պատկեր տպելու սիլինտիր։»

. . . խմբագրապետ.

Ցանուն արդար իրաւանց եւ ճշմարտութեան՝ կաղաչեմ որ Ձեր անկողմնակալ լրագրոյն էջերէն անկիւն մը շնորհելու հաճիք հետեւեալ նամակիս։

Մանդումէ պատուական օրագրին 737 թուոյն մէջ 0 ստորագրութեամբ հիւանդանոցի հոգաբարձութեան եւ մանաւորապէս տնօրէնութեան դէմ եղած սուտ ու սխալ քննադատութեանց պատասխանելու մտօք անցեալ շաբթու Ձեր պատուական լրագրոյն ուղղած մեր յօդուածը հոգաբարձութեան Մեծ. անդամոց յորդորմամբ խաղաղասիրաբար ետ ձգելնիս՝ առիթ տուեր է Պ. 0. ի՝ թիւ 750 Մանդումէի միջոցաւ վերստին յարձակում մ՚ընելու հոգաբարձութեան եւ մանաւորապէս նուաստիս վրայ, անցեալ շաբթու գրած համառօտ նամակս քաշքշելով, եւ որ առաւելն է՝ մեր խաղաղասիրական լռութիւնը տրկարութեան նշան եւ իր սուտերուն ու սխալներուն անհերքելիութեան ապացոյց մը համարելով մեզ խծբծեր, քաշքշեր, եւ վերջապէս յասպարէզ հրաւիրեր է։

Կընդունինք իր հրաւէրը, եւ ահա կիջնանք յասպարէզ՝ իր թշնամական անիրաւ բծախնդրութեանց եւ սուտ ու սխալ դատողութեանց մի առ մի պատասխանելու. եւ եթէ այս առթիւ չարանախանձ եւ թշնամի ոգւոյ մը ուրուանկարը տեսնէ, թող չբարկանայ մեզի դէմ, վասն զի պատճառը ինք է։

Նախ եւ յառաջ չենք ուզեր անպատասխանի թողուլ մեր համեստօրէն գործածած նուաստութիւն բառին վրայ ըրած բծախնդրութիւնը, որով մեզ վեր վար քաշքշեր եւ մարդավարական կրթութեանց մէջ իր ունեցած խորիմաստ հմտութիւնը հասկցուցեր է, առանց խորհելու որ քաղաքակրթեալ աշխարհի մէջ ընդհանուր սովորութիւն մընէ այսօրուան օրս մինչեւ անգամ ծառաներու հետ յարգանօք եւ խոնարհութեամբ վարուիլ։

Միթէ մեր արդոյ քննադատը չէ՞ տեսեր եւ ամեն օր չի՞ տեսներ բարձրասթիճան անձանց եւ թագաւորաց երեսփոխաններուն անգամ իրենց նամակաց մէջ «ամենախոնարհ եւ ամենահնազանդ ծառայ» ստորագրելը, իրենց ծառայէն բան մը ուզած ժամանակնին «հաճեցէք տալ» եւ ընդունած ժամանակնին «շնորհակալ եմ» ըսելը, յոգնակի երկրորդ դէմքով խօսիլը, եւայլն եւայլն, որք ըստ մեր իմաստուն քննադատին՝ ազատ մարդ ըլլալու պայմանի դէմ հին բռնաւորական ժամանակի գործ են եղեր։ Ափսոս որ Եւրոպայի ամենէն մեծ քաղաքագէտներն այս փիլիսոփայական մեծ ճշմարտութիւնը չեն կրցեր մինչեւ հիմա սորվիլ, եւ մեզ ալ այսպիսի չար օրինակ մը տուեր են եւ ամեն օր տալու վրայ են, օրինակ մը՝ որուն դէմ մեր ազատասէր քննադատին բողոքը գժբաղդաբար ամենեւին ազդեցութիւն չունի։

Անցնինք հիմա մենք ալ բուն խնդրոյն։

Ա. Մեր արդոյ քննադատը՝ հիւանդանոցի այցելութեան գալով՝ տեսնելիք պակասութիւնները հոգաբարձութեան ուշադրութեանը յանձնելու, այսինքն Մանզումէի մէջ քաշքշելու համար, Արդոսի աչքով եւ բարեսէր հոգւով ամեն բան մանրամասնաբար աչքէ անցուցած ու զընոած ժամանակ՝ 80 անկողին եւ հազիւ 30 հիւանդ տեսեր էր փոխանակ 66ի։ Զարմանալի է որ Պ. 0՝ 80 անկողին ամբողջ եւ հիւանդներուն միայն կէսը կը տեսնայ։ Իր պարտած մասերուն մէջ 60—62 անկողին հազիւ կայ, եւ երբ ինք ութսուն կըսէ, ըսել կըլլայ որ մնացած մասերն ալ պարտեր է. հետեւաբար ինչպէս որ 80 անկողինը տեսեր է, նոյնպէս տեսեր է նաեւ 60էն աւելի հիւանդները։ Ինչու համար արդեօք տեսած 60էն աւելի հիւանդը բարեմտաբար 30ի կիջեցնէ, եւ այս ալ բաւական չհամարելով՝ 30 թուոյն քով հազիւ բառ մըն ալ կաւելցընէ եւ 30 էն ալ պակաս հիւանդ գտնուած կարծեցնել կուտայ, որով եւ իր գրածներն ալ սխալի կարգէն ելնելով խոշոր սուտի կարգը կանցնին։

Բ. Փանոսեան էֆէնտիին օրով չինուած եւ անկատար մնացած դպրոցին վրայ խօսելով կըսէ թէ «սեղանատան քարերը տակաւին ամբողջ չարուած չեն. թէ ազատութեան կողմանէ ալ հաւնոցի կը նըմանի, եւ խոնաւութիւնը վերջին աստիճանի հասած է»։ Այսուհիւ սեղանատունը նոյնն էր, ինչպէս որ էր Փանոսեան էֆէնտիի ձգած օրը. այսինքն մէկ մասը դեռ քարով յատակուած չէր։ Բայց ներկայ հոգաբարձութիւնը նոյն պակասները լրացընելու եւ դպրոցն ամեն մասամբ գործածելի ընելու ձեռք զարկած է՝ կարեւոր շինութիւններ ու ծախքեր ընելով։ Մընաց որ կիսաչէն եւ չլմնցած յարկ մը անշուշտ աղատա կըլլայ, որուն պատճառը մեծ մասամբ ալ խոնաւութիւնն է. այս խոնաւութիւնը ոչ թէ պատուհաններէն անձրեւ ներս մտնելէ առաջ եկած է, այլ չենքին դիրքէն ու ցածութենէն, որուն մասամբ մը առաջքն առնելու համար բոլորտիքը քարայատակ շինել կը տրուի կոր։

Գ. Հանդստարանի պատնորդաց սենեակին մէկուն մէջ Պ. 0՝ աղտոտ լաթեր տեսած ըլլալով՝ պատնորդներուն ինչ տեսակ մարդիկ ըլլալը ցոյց տալ ուզեր է հասարակութեան։ Այս դիտողութեան մէջ ալ իր փոքրիկ սխալն այս է որ այն աղտոտ լաթերը ոչ թէ պատնորդներու՝ այլ հիւր եկած ծերունի քահանայի մը լաթերն էին, որ նոյն սենեակը կը բնակէր եւ Պ. 0ի քննութեան եկած միջոցին դուրս եւլած եւ աղտոտները հոն ձգած էր։

Դ. Հանդստարանի անկողնոց տակը երկու մատ փոշի կայ կըսէ. այս խօսքը բոլորովին անտեղի է, քանզի շաբաթը քանի մը անգամ ալ ուլուելէն զատ՝ տասն կամ տասնեհինգ օրը անգամ մըն ալ կը սրբուի։

Ե. Հանդստարանի ճէմիչին քով եղած պատնորդին սենեակը պարապ կեցած է եւ մարդ չպառկիր կըսէ։ Հարկաւ պատնորդք գիշերները չեն պառկիր, եւ ցորեկներն ալ փոխանակ կիսաչէն դպրոցին սենեակը պառկելու՝ ուրիշ տեղ կերթան կը հանգչին։

Զ. Դպրոցին մէջ մաքուր անկողիններէ զատ 6-7 հատ ալ չուլ անկողիններ եւ չուլէ բարձեր տեսայ կըսէ։ Ձենք կարծէր թէ Պ. 0. իր գործածած բառերուն նշանակութիւնը այն աստիճան չգիտնայ որ քանավաչոն ու չուլը իրարու հետ չփոթէ եւ տեսած քանավաչօ անկողիններուն չուլ անուն տայ, նոյնպէս ալ պատմա բարձերուն։ Հարկաւ այսպէս ըսելով իւր նրկարագրութեանը տխուր եւ դայթակղական երեւոյթ մը տալ կուզէ, որ անկեղծ եւ ճշմարտասէր մարդու մը գործ չէ։ Զանց չառնէր նաեւ Պ. 0. ըսելու թէ այն 6—7 անկողիններուն մէջը խոտ լեցուած էր, եւ թէ իմացեր է որ այն անկողիններուն վերայ մէջքերնին թոյլ տաք պառկին։ Կը հարցունեմ Պ. 0.ին թէ դէշ է այդ անկողիններուն մէջը խոտով լեցուիլը, եւ ի՞նչ կրնայ ցոյց տալ խոտի տեղ՝ որ ժամանակ ժամանակ պարպուի ու նետուի։

Է. Պ. 0. կըսէ թէ հիւանդի մը քով քառորդի մը չափ կեցանք խօսեցանք եւ ոպասաւորաց անհոգութեան տրտունջները լսեցինք։ Այս տրտունջը միայն Պ. 0. լսեր է. հիւանդանոց եկող այսչափ այցելուները խուլ են եղեր որ իրեն պէս այս կերպ տրտունջները չեն լսեր եւ դիտողութեան տետրին մէջ լսածնին չեն արձանագրէր, ընդհակառակն հիւանդանոցի բարեկարգ ընթացքը վրայօք բանիւ եւ գրով գոհութիւն յայտնած են։

Ը. Պ. 0 տեսեր է որ հիւանդաց խիստ մեծ մասին կերածը չոր հաց է եւ այլն։ Այս ըսածէն կը հետեւի թէ հիւանդաց կերակուր չիտրուիր։ Մեծարգոյ Տօքթէօրին իւրաքանչիւր օր հիւանդաց համար տուած կերակրաց ցուցակները՝ որ կը պահուին՝ կը ցուցունեն թէ օրը 6—7 տեսակ կերակուր կը պատրաստուի հիւանդաց համար. քիւլպասար, խաշլամա, սիւալաճ, հաւ, հաւկիթ, մահալլէպի, ապուր մսի եւ պարզ ջրով, պամեայ եւ խապաս պասը եւ այլն։ Պ. 0. անշուշտ բարեմտաբար չոր հաց գրածը պէտք էր մեկնել եւ յայտնել թէ հիւանդաց տրուած վերոգրեալ կերակուրներուն հետ կերած հացերնին միշտ մէկ օր առաջ եփուած հացն է, որ բժիշկը անօրինած է դիւրամարս ըլլալու համար։ Այս տնօրէնութիւնը սա աղէկութիւնն ալ ունի որ հիւանդք եւ պատասպարեալք հացին ցաւուն չեն ոպասեր եւ ժամանակին կերակուրնին կառնեն։

Թ. Պ. 0. հիւանդանոցի մէջէն առած տեղեկութիւններուն այն մասին՝ որ իր բարեսէր դիտաւորութեանը նպաստաւոր են՝ հաւատ կընծայէ եւ արձագանգ կըլլայ ըսելով թէ 30 օխայ ֆասուլեային մէկ ու կէս օխայ ձէթ, 23 օխայ բրինձին մէկ ու կէս օխա սահաղի, եւ 400 բաթլիճանին մէկ ու կէս օխայ ձէթ կը գրուի եղեր. իսկ պատասպարելոց թուոյն 400 ըլլալը չափազանց կերեւայ իրեն։ Ինչ որ ճշմարտութիւն է՝ չափազանց է, իսկ ինչ որ սխալ կամ սուտ է՝ ճշմարիտի կերպարանք կառնէ։ Վաքանցայէն առաջ պատասպարելոց թիւը 400ը անցաւ, եւ հիմա երեք հարիւր իննուսունէն աւելի է. իսկ կերակուրներուն գալով, մէկ անդամի համար տասն եւ չորս օխայ լուբիայէն աւելի չարուիր. բիլավի համար տրուած բրինձն ալ ասկէց չատ աւելի չէ. ասանկով ձէթը լուբիային, եւ սահաղին ալ՝ մանաւանդ որ մսի ջուր ալ կը խառնուի հետը՝ բիլավին կը բաւէ։

Ժ. Պ. 0. լուբիա եւ ձիթապտուղ տրուած օրերուն ամսաթիւերը միայն կը նշանակէ, եւ կը մոռնայ՝ անշուշտ բարեմտութեամբ՝ այն օրերուն պակ ըլլալը յիշել. ասկէց զատ միաքը չբերեր թէ լուբիան միսով ալ կեփի։ Մառանի տետրակին մէջ տրուած ձիթապտուղներուն ամսաթիւերն ալ կօրինակէ առանց բացատրութիւն տալու թէ մէկ ամսոյ մէջ երեք չորս անգամ միայն ցերեկները իբրեւ ընդհանուր ուտելիք ձիթապտուղ տրուեր է, եւ մնացած օրերն ալ 100 կամ 150 տրամ այս կամ այն անձինք խնդրեր եւ առեր են։

ԺԱ. Պ. 0. կը մեղադրէ ձրի պաշտօնեայ (պօղազ թօքլուղունա) գործածելու սովորութիւնը, մինչդեռ բաց՚ի մէկ քանիներէ՝ գտնուած պաշտօնեայներուն ամենն ալ ամսականաւոր են, եւ ամիսը տասը հազար ղուրուշի մօտ ամսական վարձ կը վճարուի, ինչպէս որ հրատարակեալ հաշուեցոյցներէն ալ կը տեսնուի։

ԺԲ. Հիւանդարանի ընդարձակութեան նայելով սպասաւորները քիչ են. անհոգ են, անկարող են, թոյլ եւայլն եւայլն են կըսէ։ Այս խօսքերն ալ անիրաւ են. հիւանդարանը 6 սպասաւոր ունի ամենն ալ ըստ բաւականին ժիր եւ գործունեայ, հիւանդի վիճակէն հասկցող, եւ գտնենք խնամելու կարող։ Ուզողը թող փորձէ եւ հիւանդի մը քով երթայ սպասաւոր մը կանչել տալով հարցնէ անոր հիւանդին վիճակը, առած դեղը, եւ այլն։

Պ. 0.ի բրած ուրիշ քանի մը մանր մունր դիտողութիւններն ալ այս կարգէն են, այսինքն մի եւ նոյն բարեսէր եւ արդարախոհ հոգիէն առաջ եկած, որուն չարժաւորիմն ու նպատակը ողջամիտ ընթերցողայ կը թողունք մակաբերել։ Մենք մինչեւ հոս ինչ որ ճշմարտութիւն էր գրեցինք, եւ ասոնք հաստատելու համար կը հրաւիրեմք բարեսէր հասարակութիւնը՝ որ հիւանդանոց գալով այս ըսածներս քննեն տեսնեն եւ ճշմարիտը ուրը ըլլալուն վկայեն։

Կը վերջացնեմք խօսքերնիս՝ իմացուցնելով միանգամայն որ Պ. 0.ի քննադատութեանց արժէքը այսչափով հասկցնելէ ետեւ, ասոնց դէմ եւ թերեւս ուրիշ անգամներ ալ ընելիք քննադատութեանց ալ արժէքը կանխաւ հասկցուած կը համարուի։

Մնամ . . .

1868 սեպտ. 20 Առժ. Ն. Տ. Ազգ. Հիւ. Ազգ. Հիւանդանոց Նշան Քէշիշեան

Եէտի գուլէ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ։

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐԱԲԱՐ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ

ԼԵԶՈՒԱՑ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

ՍՏԵՓԱՆ Պ. ՊՕՂՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆՑ

Գրաբառ լեզուին ուսումը պարզ և գիւրին ոճով աւանդելու և միանգամայն գրական աշխարհաբառ լեզուին ձեւերն ու կանոնները սովրեցնելու նպատակաւ շինուած ընտիր դասագիրք մ՚է, որ ազգային մանկական կարճ ժամանակի մէջ գրաբառ լեզուին ծանօթացնելէ զատ՝ կանոնաւոր աշխարհաբառ գրելու ալ կրնայ վարժեցնել։

Երբոր ազգային վարժարանաց վիճակն ընդհանրապէս նկատենք, մանաւանդ գաւառներուն մէջ, գրաբառ լեզուին ուսումը բարձրագոյն գիտութեան մը չափ և թերեւս աւելի դժուարութեանց ենթակայ և երկար ժամանակի կարօտ եղած է. այս պատճառաւ է որ ըստ արժանւոյն սովորողներ չկան. իսկ կանոնաւոր աշխարհաբառ գրելու կարող անձինք խիստ քիչ կը գտնուին։

Մեծարգոյ Պ. Պօղոս Փափազեանի այս աշխատասիրութիւնը՝ վերոյիշեալ կրկին թերութեանց դարման տանելու մտադիր ըլլալով, առաջինին դժուարութիւնները դիւրացուցած և երկրորդին ալ պակասը լրացուցած է, որով կարեւոր ծառայութիւն մը կը մատուցանէ ազգային վարժարանաց։

Կը գտնուի Պ. Զալթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն վարի դրանը կից նոր դրատունը։ Գին 8 ղուրուշ։

ՀԻՐԱՏԵՍԱԿԱՆ ԽԱՑԲԻՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐԸ

1868 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 19 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ

Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ժամք	Թիւ	Շոգեն.
12 1/4	1	Դավաքէն Էնինմահալլէ, Պէյիւքա. Թարա. Էէնիք. Սթէն. Իզմիրկ. Հիսար. Պէպէք.
1 1/2	18	Էէնիմահալլէէն Պէյիւքաերէ. Թարապիա. Էէնիքէյ. Իզմիրկէն. Հիսար. Պէպէք. Ալանիքէյ (ուրբաթ օրերը 1 3/4).
2 1/4	16	Էէնիմահալլէէն Պէյիւքա. Թարա. Էէնիք. Իզմիրկէն. Հիսար Պէյլերպէյ (բաց 'ի ուրբ.).
3 1/4	14	Պէյիւքաէրէէն Թարապ. Էէնիք. Իզմիրկ. Հիսար, Պէպէք, Ընաւուա. Դուրուչ. Օրթա. Պէշիկթաշ.
3 3/4	6	Էէնիմահալլէէն Պէյիւքա. Թարա. Էէնիք. Սթէն. Իզմիրկ. Հիսար, Պէպէք. Ընա. Դուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Դապա.
5	1	Պէյիւքաէրէէն Թարապ. Էէնիք. Իզմիր. Դանլը. Հիսար. Պէպէք. Ընաւուա. Դուրուչ. Օրթա. Պէշիկթաշ.
8	5	Էէնիմահալլէէն Պէյիւքա. Թարա. Էէնիք. Իզմիրկ. Հիսար, Պէպէք, Ընաւուա. Դուրուչ. Օրթաքէյ, Պէշիկթաշ.
8 1/2	6	Պէյիւքաէրէէն Թարա. Պէյքօղ, Իզմիրկ. Դանա. Ընաւուա. Պէյլերպէյ, Պէշիկթաշ.
10 1/4	14	Պէյիւքաէրէէն Թարա. Էէնիք. Իզմիրկ. Հիսար, Ընաւուա. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Դապաթաշ.
12 1/2	2	Պէյիւքաէրէէն, Պէյքօղ, Բաշապաղչ. Դանլըճա. Հիսար. Ալանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Դուկունճուդ.
2	11	Պէյիւքաէրէէն Թարա. Պէյք. Բաշապաղչէ. Զուպուդ. Դանլըճա. Հիսար. Դանաիլլի. Ալանի. Զէնկ. Պէյլեր. Դուկունճ.
4	17	Պէյքօղէն Բաշապ. Դանլը. Ը. Հիսար Դանաիլլի. Ալանիքէյ. Զէնկէլք. Պէյլերպ. (ուրբաթ օրերէն գաս).
8 3/4	2	Պէյիւքաէրէէն Թարապիա, Պէյքօղ, Բ. Պահճէ. Դանլըճա. Ը. Հիսար. Ալանի. Զէնկ. Պէյլերպ. Դուկ. Իւսկիւտար.
12 3/4	8	Ընաւուաքէյէն Դուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ
1 1/2	5	» » » »
2 1/2	8	» » » » Դապաթաշ
3 1/2	5	» » » » Դապաթաշ
5	11	» » » » Դապ. (բաց'ի ուրբ.)
10	17	» շիտակ (բաց / ուրբ.)
10 3/4	8	Ընաւուաքէյէն շիտակ կամուրջ (ուրբաթ օրերը ժամը 10 1/2 Պէյլերպէյի և Պէշիկթաշպիսի հանդիպի).

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆԵԼԻՔ ՇԱԳՈՇԵՆԻՆԵՐԸ ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

1 1/2	14	Դապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Ընաւուաքէյ. Պէպէք Հիսար. Իզմիրկ. Էէնիք. Թարապ. Պէյիւքաէրէ.
3	1	Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Դուրուչ. Ընաւ. Ը. Հիսար. Իզմիրկ. Էէնիք. Պէյքօղ. Թարապ. Պէյիւքաէրէ.
4 3/4	5	Դապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Ընաւուաքէյ. Պէյլերպ. Հիսար. Իզմիր. Էէնիքէյ, Թարապիա, Պէյիւք. Էէնիմահալլէ.
6 1/2	6	Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Ընաւուաքէյ Պէպէք. Հիսար. Իզմիրկէն. Էէնիք. Պէյքօղ. Թարապ. Պէյիւքաէրէ.
8 1/2	14	Օրթա. Ընաւ. Հիս. Իզմիրկ. Էէնիք. Թարա. Պէյիւքաէրէ.
9 1/2	1	Պէյլերպէյի. Ալանիք. Հիսար. Իզմիրկէն. Էէնիքէյ. Թարապիա. Պէյիւքաէրէ. Էէնիմահալլէ. Դավաք.
10 1/4	18	Պէպէք. Իզմիրկէն. Էէնիք. Թարապ. Պէյիւքա. Էէնիմահալլէ.
10 1/2	16	Պէշիկ. Օրթա. Ընաւ. Հիսար, Իզմիրկէն, Սթէնեա. Էէնիքէյ, Թարապիա, Պէյիւքաէրէ. Էէնիմահալլէ.
11	6	Դուրուչէշմէ, Պէպէք. Հիսար, Իզմիրկէն; Էէնիքէյ. Թարապիա. Պէյիւքաէրէ (բաց 'ի ուրբ.).
11	2	Պէշիկ. Օրթա. Ընաւուա. Իզմիրկ. Թարապ. Պէյիւքա. (ուրբաթ օրերը Պէշիկ. տեղ) Դուրուչ. Պէպէք, Ը. Հիսար, Էէնիք.
2 3/4	2	Իւսկիւտար. Դուզ. Պէյլերպ. Զէնկ. Ալանի. Դանալի. Հիսար. Դանլըճա. Ը. պահճէ. Պէյքօղ. Թարապիա. Պէյիւքաերէ.
10	11	Պէյլերպ. Զէնկէլք. Ալանիքէյ. Դանաիլլի. Ը. Հիսար, Դանլըճա, Զուպուդլը. Բաշապահճէ. Պէյքօղ. Թարապիպ. Պէյիւքաերէ. բաց 'ի ուրբաթ օրերէ.
10 3/4	17	Դուզկ. Պէյլերպ. Զէնկէլ. Ալանիքէյ. Դանաիլլի. Ը. Հիսար. Դանլըճա Բաշահճէ. Պէյքօղ. (ուրբաթ Պէյիւքաերէ.)
11 1/4	5	Դապաթաշ. Դուզկ. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէյ. Ալանիքէյ Ընաւուաքէյ. (ուրբաթ օրերը Պէշիկթաշ)
1 3/4	8	Շիտակ Ընաւուաքէյ.
2 1/2	5	Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Ընաւուաքէյ.
4 1/4	11	Պէշիքթաշ, Օրթաքէյ, Ռանաւուաքէյ. (բաց 'ի ուրբաթ օրերէ)
9 1/4	17	Դապա. Պէշիկ. Օրթա. Դուրու. Ընաւուա. (բաց 'ի ուրբ.).
10	8	Դապաթաշ, Պէշիկթաշ. Օրթաք. Դուրուչ. Ընաւուաքէյ. (ուրբաթ օրերը 9 3/4).
11 1/2	8	Պէշիկթաշ, Օրթաքէյ, Դուրուչէշմէ. Ընաւուաքէյ.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆԵԼՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

12 3/4		Պէյիւքաերէէն, Թարապիա, Էէնիքէյ, Իզմիրէն, Հիսար, Պէպէք, Ընաւուաքէյ, Դուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ.
12 3/4		Պէյքօղ, Բ. Պահճէ, Դանլըճա, Ը. Հիսար, Ալանիքէյ, Զէնկիլքէյ, Պէյլերպէյի, Դուզկունճուդ.
1 1/2		Էէնիմահալլէէն, Պէյիւքա. Թարա. Էէնիքէյ, Սթէն. Իզմիրկ. Հիսար Պէպէք Ընաւուա. Օրթաք. Պէշիկ. Դապաթաշ.
3 1/4		Էէնիմահալլէէն Պէյիւք. Թարապ. Էէնիք. Սթէն. Իզմիրկէն. Հիսար. Պէպէք, Ընաւուա. Դուրուչ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ.
3 1/2		Պէյիւքաերէէն Թարապիա. Պէյքօղ. Բ. Պաղչէ. Դանլըճա. Ը. Հիսար. Դանաիլլի. Ալանիքէյ. Զէնկիլքէյ. Պէյլերպէի. Դուզկ.
4 1/2		Պէյիւքաերէէն Թարապիա. Էէնիքէյ. Իզմիրկէն. Հիսար. Պէպէք. Ընաւուա. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Դապաթաշ.
7 3/4		Պէյիւքաերէն Պէյքօղ, Իզմիրկ. Դանաիլ. Ընաւ. Պէյլեր. Պէշիկ.
8 1/4		Պէյիւքաերէէն Թարապիա. Էէնիքէյ. Իզմիրկ. Բ. Հիսար. Պէպէք. Ընաւուաքէյ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ.
8 1/2		Պէյիւքաերէէն Պէյքօղ. Բաղչէ. Դանլըճա. Ը. Հիսար Դանաիլլի Ալանիքէյ. Զէնկիլքէյ. Պէյլերպ. Դուզկուն. Իւսկիւ.
9		Էէնիմահալլէէն Պէյիւքաերէ. Թարապիա. Էէնիքէյ. Իզմիրկէն. Բ. Հիսար. Պէպէք. Ընաւուաքէյ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ.
10		Էէնիմահալլէէն Պէյիւքաերէ, Թարապիա, Էէնիքէյ, Իզմիրկէն, Հիսար, Ընաւուաքէյ, Դուրու. Օրթաքէյ, Պէշիկ. Դապա.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆԵԼՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

2		Դապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Պէյլերպէյի. Ընաւուաք. Պէպէք Հիսար. Իզմիրկէն. Էէնիքէյ. Թարապիա. Պէյիւքաերէ.
2 3/4		Իւսկիւտար. Դուզկուն. Պէյլերպ. Զէնկէլքէյ. Ալանիք. Դանաիլ. Ը. Հիսար. Դանլըճա. Բ. Պաղչէ. Պէյքօղ. Թարապ. Պէյիւքա.
3		Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Դուրուչէշմէ. Ընաւուաքէյ. Պէպէք, Հիսար, Իզմիրկէն. Էէնիքէյ. Թարապ. Պէյիւքա.
4		Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ, Պէյլերպէյի, Ընաուաքէյ, Հիսար. Իզմիրկէն, Էէնիքէյ, Թարապիա, Պէյիւքաերէ. Էէնիմահալլէ.
5 3/4		Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Ընաւուաքէյ. Պէպէք. Բ. Հիսար. Իզմիրկէն. Էէնիքէյ. Պէյքօղ, Թարապիա. Պէյիւքաերէ.
7 1/2		Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Ընաւուաքէյ, Հիսար, Իզմիրկէն Էէնիքէյ, Թարապիա, Պէյիւքաերէ. Էէնիմահալլէ.
9 3/4		Պէշիկթաշ, Օրթաքէյ, Դուրուչէշմէ. Ընաւուաքէյ. Բ. Հիսար. Իզմիրկէն. Էէնիքէյ. Թարապ Պէյիւքա. Էէնիմահալլէ.
10 1/2		Դուզկունճուք. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէյ. Ալանիքէյ. Դանաիլլի. Ը. Հիսար. Դանլըճ. Բ. Պաղչէ. Պէյքօղ. Թարապ. Պէյիւքաերէ.
10 3/4		Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ Ընաւուա. Պէպէք. Բ. Հիսար. Իզմիրկէն Պէշիկթաշ. Սթէնիա. Էէնիքէյ. Զէնկէլք. Պէյիւքաերէ.
11		Պէշիկթաշ. Դուզկունճուդ. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէյ Ալանիքէյ.
11 1/2		Դապաթաշ, Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Դուրուչ. Ընաւուաքէյ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն կարծր	Պէսարապիա	31—34
» »	Ազագ	30—33
» »	ՊալէՐք	29—30
» »	Պուրկազ	29—30
» »	Թէքիրտաղ	29—30
» կակուղ	Ազագ	32—34
» »	Պէսարապիա	32—34
» »	Պուրկազ	—
» »	Վառնա	29—30
» »	ՊալէՐք	—
Կիրքա Թունա		32—34
Եգիպտացորեն Թունա		16.20—
» Անատոլ.		—
Գարի Թունա		14—15
» Անատոլ.		14—15

ԽՈԶԱԿ ԶՈՐ

Պուրսա	190—280	քիլէն
Անատոլու	130—160	հօխան
Քօլոս	120—140	»
Էմիրնէ	140—200	»
Ծակած	45—75	»

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Բամպակ կէյվէ	հօխա	9.20—
» Իզմիր	»	10 —
» Ամանա	»	8.30—
» Պարսկաստան	»	7 —
» Վրաստան	»	8 —
Բուրդ Անատոլու լուացուած	»	11 —12
» » չլուացուած	»	6 —
» Ռումէլի լուացուած	»	—13
» » չլուացուած	»	— 6.20
Ճէյրի Էնկ. եւ Գայս.	»	—16.10
» Թոխատ	»	15 —
» Զորում	»	13 —
Մաղը Պարսկաստան	»	13.20—
» Անատոլու	»	12 —
Սալէպ Դամասքոսոյ	»	13.20—
Թիֆիֆիք Էնկիւրիւ	»	43 —
» Դամասքոսոյ	»	45 —
» Պէյրաղար	»	44 —
» Զէրքէզ	»	43 —
» Վան	»	25 —30
Մեհաքա Պարսկ. Բէշտ	»	50 55
Աֆիոն		325 —328
Բիթրէ	»	32 —34
Սուսամ	»	4 —4.20
Կտաւատի հունա Անատ.	Քիլէ	37 —
» Ռումէլի	»	37 —
Զէյթ Մուտանիա	հօխայ	7.30—
» Այվալը	»	7.20—
Զէյթ Սաքիզ	հօխայ	9—
Սաճառ (Սապոն) Դանտիա	»	6.30—
» » Միտիլլի	»	5.20—5.30
Բրինձ Բէչիտ	»	3.20

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

			Ղուրուշ
Խանվէ Բիւ	100	հօխան	800—850
Շաքար փոշի Անգղ.		Կնդ.	228—229
» » Գաղղ.		»	225—226
» գլուխ Գաղղ.		»	275—290
Զայ Քօնկօ		հօխան	25— 26
» Բէքօ		»	45— 65
Անադ (դալայ)		Կնդ.	290—295
Պղպէղ (պիպէռ)		հօխայ	5.20
Լեզակ (չիվիտ) Պէնկալա		»	110—135
» » Մատրաս		»	77— 82
Զէյնք տախտակ	100	հօխա Ֆր.	105—110
Երկաթ ձողաձեւ			60— 63
» տախտակ			100—110
» բեւեռցու			64—
Քարֆիձա			88— 92
Բրինձ Իտալիոյ	100	Քիլ. Ֆր.	40—40.26
Կարադ եղ Ռուսիոյ			13—13.10
Խավեար			25—
Իսթիպէհ ձէյն. զոյգ Անա.			—250
Արաքաչէթ Վիլինա		հօխան	— 13
» Թրիէստ եւ Գաղղ.		»	— 14
Կապար (Գուրշուն		»	— 4.20
Թիմեղ (Թէնեքէ) զոյգ անա.		»	—290

Մասիս լրագրոյ բաժանորդագրութեան տեղերն են կ. Պոլիս Զինիլի խանը վերի յարկը թիւ 6 Մասիսի խմբագրատունը

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոդաբարձուաց սենեակները.

ԻԶՄԻՐ. Յարութիւն աղա Տէրտէան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խոսրով աղա Թ. Էսկիճեան.

ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մ. Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ. Մ. Սուքիաս աղա Գարուստեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Եղմասեան.

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Ղազարեան.

ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.

ԵՐԶՆԿԱՅ. Ընթերցասիրաց Թանգարան.

ՎԱՆ. Գրիգոր աղա Խաճանեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ

Խմբագիր—Տնօրէն
Կ. Ս. ԻԹԻԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ